

Secessie

Kwartaalblad voor de Studie van Separatisme en Directe Democratie

Vlaanderen versus de Raad van Europa4

Nr. 5

Driemaandelijks: oktober – november – december 2001

Een uitgave van het Mia Brans Instituut

www.secessie.nu

Vlaanderen versus de Raad van Europa

Reeds twee keer kwam een afgevaardigde van de Raad van Europa de toestand van de „minderheden” in Vlaanderen onderzoeken. Ambassadeur Theo L.R. Lansloot legt uit dat wat de Zwitsers Dumeni Columberg en Lili Nabholz-Haidegger hier kwamen doen in hun eigen land niet zou kunnen.

Onmiddellijk na de tweede wereldoorlog ontstond de idee van een soort Verenigde Staten van Europa. Spoedig echter viel het continent uiteen in een westelijk en een oostelijk deel gescheiden door het IJzeren Gordijn. Een pan-Europese organisatie bleef dus een droom. In 1949 richtten 10 uitsluitend West-Europese landen de Raad van Europa (RvE) op als een louter intergouvernementele organisatie, al waren sommige oprichtende landen toen al voorstander van een meer federaal geïnspireerd model. De Raad is gevestigd in Straatsburg en voert slechts twee officiële talen: Engels en Frans. De jongste jaren tracht Duitsland, samen met Oostenrijk en Zwitserland, het Duits als derde officiële te doen invoeren maar tot dusver zonder succes. België neemt daaromtrent een zeer voorzichtige houding aan (Duitstalige minderheid). In de Parlementaire Vergadering van de RvE kunnen ook nog enkele andere talen worden gesproken op voorwaarde dat de betrokken landen daar voor betalen. Zo betalen Nederland en België voor het Nederlands.

Tot de val van de Berlijnse muur en het verdwijnen van de communistische regimes in Midden-Europa, was de Raad zowat een uithangbord van het democratische tegenover het communistische, dictatoriale Europa – m.a.w. van de bescherming van individuele in tegenstelling tot collectieve mensenrechten. Tussen 1949 en 1989 was hij dus een vrij kleine West-Europese club waarbinnen bescherming van die mensenrechten weinig of geen problemen bood. Mede onder impuls van het secretariaat ontstond daarom de tendens het werkteerrein voortdurend uit te breiden wat ook mogelijk was omdat statutair de Raad bevoegd is op alle gebieden, met uitzondering van defensie. Vooral door toedoen van de toenmalige secretaris-generaal, de Franse socialiste Cathérine Lalumière, is de Raad zich sedert 1989 meer en meer ook een politieke rol gaan toemeten. Daardoor is de Raad in toenemende mate ook een algemeen politiek forum geworden, een soort van Europese VN. Zijn financiële mogelijkheden hebben echter met die grotere ambities geen gelijke tred gehouden en het ziet er niet naar uit dat de lidstaten thans bereid zijn daarin spoedig verandering te brengen. Bovendien gaat zowat 60 % van de begroting naar salarissen en vergoedingen.

Een beperkte begroting onderstelt het vermijden van: overlap met andere internationale instellingen die in Europa bedrijvig zijn en waarvan de activiteiten verwantschap vertonen met die van Raad; het bepalen van prioriteiten die, logischerwijze, voornamelijk zouden moeten zijn toegespitst op activiteiten die een direct verband houden met de hoofdoogmerken van de Raad: de uitbouw, het in stand houden of het verbeteren van de rechtsstaat en de pluralistische democratie alsmede de bescherming van de mensenrechten en de fundamentele vrijheden.

Dit is vooralsnog niet voldoende gebeurd en het resultaat is dan ook bijvoorbeeld dat bij gebrek aan middelen de efficiënte werking van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens in gevaar dreigt te komen. Het Comité van Ministers van de RvE heeft daarom in februari 2001 de „*Council of Europe Evaluation Group on the Court of Human Rights*” opgericht. Die groep oordeelde op 10 oktober 2001 dat de goede werking van het Hof in groot gevaar is. Hij deed een beroep op de lidstaten voor meer financiële middelen en meer personeel. Een oproep die echter onbeantwoord dreigt te blijven. Belangwekkend is dat de groep ook aandrang op een wijziging van het Europees Verdrag inzake de Rechten van de Mens die het Hof toelaat „not to

undertake a detailed examination of applications which raise no substantial human rights issue under the Convention."¹ De kwestie stond op de agenda van de vergadering van het Comité van Ministers van 8 november 2001.

De organen van de Raad van Europa

De organen van de RvE zijn het Comité van Ministers, de Parlementaire Vergadering, en de Conferentie van Lokale en Regionale Overheden in Europa.

Het *Comité van Ministers* is het enige besluitvormende orgaan en bestaat uit de Ministers van Buitenlandse zaken van de 43 lidstaten. Hun Permanente Vertegenwoordigers in Straatsburg leggen het activiteitenprogramma van de Raad en zijn jaarlijkse begroting vast. Zij bepalen welke actie ondernomen moet worden n.a.v. de voorstellen van de Parlementaire Vergadering, de Conferentie van Lokale en Regionale Overheden en de conferenties van vakministers die de Raad regelmatig organiseert.

Het is een anomalie dat in dit Comité alleen de Belgische federale Minister van Buitenlandse Zaken zit en de begroting van de Raad uitsluitend ten laste komt van zijn Ministerie al behoren vrijwel alle door de RvE behandelde materies in België tot de zgn. „gemengde bevoegdheden” of tot de exclusieve bevoegdheden van Gemeenschappen en Gewesten; de coördinatie om tot een „Belgisch” standpunt te komen is gebrekkig waardoor België er vaak het zwijgen moet aan toedoen.

Het is eveneens een anomalie dat in tegenstelling tot de Permanente Vertegenwoordiging bij de Europese Unie die bij de RvE geen vertegenwoordigers van de Gemeenschappen en Gewesten telt, wat de onderlinge coördinatie niet ten goede komt.

De *Parlementaire Vergadering* is een debatvergadering waar de meest uiteenlopende kwesties aan bod komen. Zij telt 301 leden en evenveel plaatsvervangers, allen leden van de nationale parlementen. De Vergadering is dus een afspiegeling van de politieke verhoudingen binnen de nationale parlementen.

De Raad van Europa behandelt echter tal van onderwerpen waarvoor in België de Gewesten en Gemeenschappen ten dele of uitsluitend bevoegd zijn, ook internationaal. Hun parlementen zijn echter in de Parlementaire vergadering niet rechtstreeks vertegenwoordigd. Volkomen los van de Raad van Europa benoemt het Vlaams parlement en dit van de Franse Gemeenschap elk 10 van hun leden als senator in de federale senaat; de Duitstalige Gemeenschap 1. Die senatoren bekleden dus een dubbelmandaat. In de Belgische afvaardiging bij de Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa zitten enkele van die senatoren die dus verondersteld worden hun parlement te vertegenwoordigen. De samenstelling van de afvaardiging bij de Raad blijft niettemin een anomalie rekening houdend met de bevoegdheden van de Gemeenschappen en Gewesten in dit land. België heeft tot dusver die kwestie nooit bij de Raad van Europa opgebracht.

De aanbevelingen van de Parlementaire Vergadering – en niet de door haar aangenomen resoluties – zijn soms het uitgangspunt van een latere beslissing van het Comité van Ministers om een bepaalde activiteit aan het activiteitenprogramma van de Raad toe te voegen.

De *Conferentie van Lokale en Regionale Overheden in Europa* is adviserend orgaan dat evenals de Parlementaire Vergadering uit 301 leden bestaat. De Conferentie beoogt het versterken van de democratische structuren op het niveau van de lagere overheden en met name het ondersteunen van de „jonge democratieën” (voormalige communistische landen) in Europa bij de uitbouw van een efficiënt lokaal en regionaal bestuur.

De Raad van Europa behandelt vele onderwerpen waarvoor in België de Gewesten en Gemeenschappen bevoegd zijn. Het is daarom een anomalie dat die niet in de Raad vertegenwoordigd zijn.

¹ Vóór 1989 is er een tijd geweest dat het Hof b.v. langdurig bezig was met klachten omtrent schending van de rechten van de mens m.b.t. bekeuring voor fout parkeren in Zweden.

De drie hogergenoemde organen worden bijgestaan door een internationaal secretariaat van circa 1.300 internationale ambtenaren geleid door een secretaris-generaal die de Parlementaire Vergadering om de vijf jaar kiest.

Tenslotte is er het *Europese Hof voor de Rechten van de Mens*. Dit werd opgericht op 3 februari 1953 krachtens zowat het belangrijkste in het kader van de Raad van Europa gesloten verdrag: het Europese Verdrag inzake de Rechten van de Mens (EVRM). De Raad heeft een unieke rechtsgang ontwikkeld zodanig dat een lidstaat of een individuele burger bij het Hof een klacht kan indienen tegen een lidstaat die, naar zijn of haar mening, dit verdrag schendt.

Het Raamverdrag inzake de bescherming van nationale minderheden

Na het verdwijnen van de communistische dictaturen in de landen van Midden- en Oost-Europa omtrent 1990, vond de Raad van Europa een nieuw elan. Een van de ongewenste nevenverschijnselen van de teruggevonden vrijheid was echter dat het tussen verschillende op het grondgebied van die landen levende volkeren tot zware en bloedige uitbarstingen kwam.

In het kader van zijn opdracht als beschermer van de mensenrechten nam de Raad het op zich daar wat aan te doen. De Top van Staatshoofden en Regeringsleiders van 8 en 9 oktober 1993 in Wenen gaf het Comité van Ministers de volgende opdracht: „*draft with minimum delay a framework convention specifying the principles which contracting States commit themselves to respect, in order to assure the protection of national minorities. This instrument would also be open for signature by non-member States.*”

Het Comité had er kennelijk niet veel oog voor dat zulke conventie ook voor West-Europese landen gevolgen kon hebben. Hoe dan ook, op 10 november 1994 aanvaardde het Comité van Ministers het *Raamverdrag inzake de Bescherming van Nationale Minderheden* dat op 1 februari 1998 van kracht werd. Dit verdrag is de eerste bindende internationale overeenkomst m.b.t. de bescherming van nationale minderheden in het algemeen en bepaalt duidelijk dat die bescherming moet worden gezien in kader van het Europese Verdrag inzake de Rechten van de Mens. Het is echter slechts een Raamverdrag wat betekent dat de verdragsluitende partijen de bepalingen ervan niet zonder meer moeten toepassen maar pas nadat zij eigenmachtig hebben besloten hun wetgeving en het daaruit voortvloeiend beleid aan te passen en dit ook hebben gedaan. Opmerkelijk is dat het Raamverdrag niet definieert wat een nationale minderheid is. Elke lidstaat, ook al heeft hij het verdrag ondertekent en geratificeerd, kan dus zelf bepalen wat hij onder zulke minderheid verstaat.

Op 15 oktober 2001 hadden 39 van de 43 lidstaten het verdrag ondertekend. Andorra, Azerbeidjan, Frankrijk en Turkije deden dit vooralsnog niet. Alle vier hebben die landen het natuurlijk moeilijk nationale minderheden, inclusief hun taalrechten, op hun grondgebied te erkennen. Zo bepaalt b.v. de Franse grondwet dat Frans de enige taal van de republiek is. Parijs is kennelijk niet bereid omwille van een raamverdrag van de Raad van Europa, de Franse grondwet te wijzigen met alle mogelijke politieke gevolgen van dien.

Van de 39 landen die het verdrag wel hebben ondertekend hebben bovendien 15 landen interpretatieve verklaringen of reserves afgelegd: België, Bulgarije, Denemarken, Estland, Duitsland, Liechtenstein, Luxemburg, Macedonië (Gewezen Joegoslavische Republiek), Malta, Oostenrijk, Polen, Rusland, Slovenië, Zweden en Zwitserland.² Azerbeidjan had bij zijn toetreding tot de Raad al een verklaring omtrent het Raamverdrag afgelegd. Vrijwel al die verklaringen hebben gemeen dat het betrokken land de definitie „nationale minderheid” in de zin van het Raamverdrag slechts toepast op min-

Het is jammer dat na het rapport-Columberg, de overige leden van de Belgische delegatie, en met name de Vlaamse, de herhaling van die, ook voor de Raad zelf, ongelukkige ervaring niet hebben kunnen voorkomen.

² De Engelse versie van de volledige lijst van die verklaringen is te vinden op de webstek van de RvE: www.coe.int
Op pp. 8-9 geven we er in een kader enkele weer.

derheidsgroepen die van oudsher op hun grondgebied wonen. Velen sommen gewoon de historisch bestaande nationale minderheid of minderheden op die onder het Raamverdrag vallen. Enkele stellen eenvoudig dat er in het betrokken land geen nationale minderheid bestaat in de zin van het Raamverdrag. Ondertussen voert Rusland dat het Verdrag wel ondertekende, zonder al te veel internationale kritiek oorlog tegen de Tsjetsjeense minderheid.

De missies Columberg (1998) en Nabholz-Haidegger (2001)

Op aandringen van sommige Franstalige leden van de Belgische afvaardiging bij de Parlementaire Vergadering van de RvE stuurde die vergadering de heer Dumeni Columberg, toenmalig lid van de Zwitserse delegatie, in 1998 naar België met de opdracht verslag uit te brengen over de naleving door dit land van het Raamverdrag inzake de Bescherming van Nationale Minderheden. De Parlementaire Vergadering heeft eind september 1998 – mede dank zij het

kranige, indrukwekkende en genuanceerde betoog van enkele Vlaamse afgevaardigden zoals o.m. Dirk Van der Maelen (SP) – het rapport-Columberg pas goedgekeurd nadat elke splijtstof eruit was gehaald die het met moeite maar vreedzaam en democratisch bereikte subtiele evenwicht in de Belgische staatsstructuur, in gevaar dreigde te brengen.

Het is immers duidelijk dat zulk evenwicht inderdaad in gevaar komt als men het model op de helling zet dat de drie Belgische taalgemeenschappen samen binnen die structuur hebben gekozen d.w.z. drie eens en voorgoed territoriaal afgebakende en, op enkele uitzonderingen na, homogene taalgebieden met Brussel als een tweetalig (Frans/Nederlands) hoofdstedelijk gebied. De Belgische grondwettelijke regeling inzake bestuurstaal geeft dus, net als in andere meertalige bondsstaten zoals b.v. Zwitserland en Canada, gewoon de voorrang aan het groepsbelang boven dit van het individu. Dit houdt in dat, evenals in de twee net genoemde landen, Belgen die zich in een ander taal-

gebied vestigen daaruit de hen vooraf bekende gevolgen moeten trekken en zich in hun nieuw leefgebied dienen te integreren, o.m. door zich de kennis van de streektaal eigen te maken. Iedere Belg, Canadees of Zwitser is uiteraard vrij in zijn privé-sfeer zijn of haar taal te kiezen. In zijn uitspraken over de Belgische taalregeling in het algemeen heeft het Europese Hof voor de Rechten van de Mens steeds geoordeeld dat die regeling volkomen de internationaal gewaarborgde fundamentele rechten en vrijheden waarborgt.

Enkele Franstalige leden van de huidige Belgische delegatie in de Parlementaire Vergadering hebben dit – ondanks alle Belgische wettelijke en grondwettelijke bepalingen en de arresten van het Hof in Straatsburg – kennelijk nog altijd niet begrepen. Op hun initiatief kwam in juni en september 2001 een tweede afgevaardigde van die Vergadering, de eveneens Zwitserse politica mevrouw Lili Nabholz-Haidegger (Liberaal), naar België met eenzelfde opdracht als haar landgenoot in 1998. Het is jammer dat na het rapport-Columberg, de overige leden van de Belgische delegatie, en met name de Vlaamse, de herhaling van die, ook voor de Raad zelf, ongelukkige ervaring niet hebben kunnen voorkomen door een meer actieve betrokkenheid bij de informele contacten die eventueel tot formele beslissingen van de Parlementaire Vergadering kunnen leiden of die precies kunnen verhinderen.

Mevrouw Nabholz Haidegger had een groot aantal contacten met de federale regering, de gemeenschapsregeringen, de overheden van enkele gemeenten met faciliteiten in Vlaams-Brabant en, vreemd genoeg, ook met

In eigen land zou Lili Nabholz-Haidegger onmiddellijk en streng tot de orde worden geroepen met de verklaringen die zij in België aflegt.

gemeenten zonder faciliteiten maar met Franstalige inwoners die klachten hadden geuit.

Tot besluit van haar bezoek hield mevrouw Nabholz-Haidegger een persconferentie waarop zij op persoonlijke titel en a.h.w. langs haar neus weg, verklaarde dat volgens haar de Franstaligen in de Vlaamse faciliteitengemeenten rond Brussel in aanmerking komen om als minderheid te worden erkend in de geest van het Raamverdrag tot Bescherming van Nationale Minderheden. De secretaris-generaal van de RvE, de Oostenrijker Walter Schwimmer (Christen-Democraat), die dit jaar in juni ook in België was, toonde zich veel genuanceerder. Hij oordeelde dat veel van de gewone problemen inzake nationale minderheden waarmee de Raad in andere landen wordt geconfronteerd, in België met zijn drie gemeenschappen niet bestaan.

Overigens mocht mevrouw Nabholz-Haidegger haar verklaring omtrent België in eigen land afleggen zou ze ongetwijfeld onmiddellijk en streng tot de orde worden geroepen. In Zwitserland geldt immers vrijwel onverkort de stelregel „*cujus regio ejus lingua*” dank zij welke 4 culturen al lang vreedzaam in één land samenleven. Om dit principe te vrijwaren heeft Zwitserland bij het neerleggen van de ratificatieoorkonde van het Raamverdrag bij dit document een verklaring gevoegd.³ Daaruit blijkt dat er in Zwitserland geen sprake is van faciliteiten zoals voor recent ingeweken Franstalige Belgen in enkele gemeenten in Vlaams-Brabant.

Bijzonder voor een Zwitserse is haar ongelukkig persoonlijk standpunt dan ook meer dan verwonderlijk vooral omdat ze daardoor ook haar objectiviteit als rapporteur in het gedrang brengt. Men mag normaliter verwachten dat de Parlementaire Vergadering bij de beoordeling van haar rapport met dit element rekening houdt.

Vlaanderen en het Raamverdrag

Vlaanderen heeft steeds ingestemd met de ondertekening van het Raamverdrag tot Bescherming van Nationale Minderheden op voorwaarde dat, zoals vele andere landen, ook België daarbij een verklaring zou afleggen. De Franstaligen hebben zulke verklaring lange tijd geweigerd en dus de ondertekening van het verdrag verhinderd. Op 13 maart 1996 kwam dit onderwerp bijgevolg op de agenda van de Interministeriële Conferentie voor Buitenlands Beleid (ICBB). Die richtte een commissie op van zeven specialisten in Belgisch grondwettelijk recht bestaande uit 3 Vlamingen, 3 Franstaligen en 1 Duitstalige. In april 1997 legde die commissie haar rapport aan de ICBB voor. Daaruit bleek echter dat de experts geen overeenstemming omtrent het begrip „nationale minderheid” hadden bereikt. De opvattingen van Vlaanderen en van Franstalig België op dit stuk waren niet te verzoenen. Op 23 juli 1997 bevestigde de toenmalige Vlaamse regering haar aldus luidend standpunt: „*Indien de federale regering en de regeringen van de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap en de Duitstalige Gemeenschap besluiten over te gaan tot de ondertekening van de kaderconventie over de*

Enkele voorbeelden van de reserves of interpretatieve verklaringen van het Raamverdrag inzake de bescherming van nationale minderheden

Azerbeidjan (26.6.2000):

The Republic of Azerbaijan, confirming its adherence to the universal values and respecting human rights and fundamental freedoms, declares that the ratification of the Framework Convention for the Protection of National Minorities and implementation of its provisions do not imply any right to engage in any activity violating the territorial integrity and sovereignty, or internal and international security of the Republic of Azerbaijan.

België (31.7.2001):

The Kingdom of Belgium declares that the Framework Convention applies without prejudice to the constitutional provisions, guarantees or principles, and without prejudice to the legislative rules which currently govern the use of languages. The Kingdom of Belgium declares that the notion of national minority will be defined by the inter-ministerial conference of foreign policy.

Denemarken (22.9.1997):

In connection with the deposit of the instrument of ratification by Denmark of the Framework Convention for the Protection of National Minorities, it is hereby declared that the Framework Convention shall apply to the German minority in South Jutland of the Kingdom of Denmark.

Duitsland (11.5.1995/10.9.1997):

The Framework Convention contains no definition of the notion of national minorities. It is therefore up to the individual Contracting Parties to determine the groups to which it shall apply after ratification. National Minorities in the Federal Republic of Germany are the Danes of German citizenship and the members of the Sorbian people with German citizenship. The Framework Convention will also be applied to members of the ethnic groups traditionally resident in Germany, the Frisians of German citizenship and the Sinti and Roma of German citizenship.

³ Zie kader.

bescherming van nationale minderheden, moet bij de ondertekeningssakte een reserve of interpretatieve verklaring worden gevoegd waarvan de strekking luidt: rekening houdend met het institutionele machtsevenwicht binnen de federale overheid en met het grondwettelijk kader inzake taalwetgeving kunnen de Nederlandstaligen en de Franstaligen in België, noch op het gehele grondgebied van het koninkrijk noch op een deel ervan, worden beschouwd als een nationale minderheid in de zin van deze kaderconventie over de bescherming van nationale minderheden."

Luxemburg (18/20.7.1995):

The Grand Duchy of Luxembourg understands by „national minority” in the meaning of the Framework Convention, a group of people settled for numerous generations on its territory, having the Luxembourg nationality and having kept distinctive characteristics in an ethnic and linguistic way.

On the basis of this definition, the Grand Duchy of Luxembourg is induced to establish that there is no „national minority” on its territory.

Rusland (21.8.1998):

The Russian Federation considers that none is entitled to include unilaterally in reservations or declarations, made while signing or ratifying the Framework Convention for the Protection of National Minorities, a definition of the term „national minority”, which is not contained in the Framework Convention. In the opinion of the Russian Federation, attempts to exclude from the scope of the Framework Convention the persons who permanently reside in the territory of States Parties to the Framework Convention and previously had a citizenship but have been arbitrarily deprived of it, contradict the purpose of the Framework Convention for the Protection of National Minorities.

Zweden (9.2.2000):

The national minorities in Sweden are Sami, Swedish Finns, Tornedalers, Roma and Jews.

Zwitserland (21.10.1998):

Switzerland declares that in Switzerland national minorities in the sense of the framework Convention are groups of individuals numerically inferior to the rest of the population of the country or of a canton, whose members are Swiss nationals, have long-standing, firm and lasting ties with Switzerland and are guided by the will to safeguard together what constitutes their common identity, in particular their culture, their traditions, their religion or their language.

Switzerland declares that the provisions of the framework Convention governing the use of the language in relations between individuals and administrative authorities are applicable without prejudice to the principles observed by the Confederation and the cantons in the determination of official languages.

De Franstaligen hebben dit voorstel verworpen. Op 31 juli 2000 heeft België (federale regering en 3 gemeenschappen) niettemin het Raamverdrag inzake de Bescherming van Nationale Minderheden ondertekend. Nadat de faciliteiten voor de Franstaligen in de Belgische grondwet waren vastgelegd zijn die nu ook door het internationaal recht bekrachtigd. Bij de ondertekening legde België wel een verklaring neer die in de originele Franse versie aldus luidt: „*Le Royaume de Belgique déclare que la Convention-cadre s'applique sans préjudice des dispositions, garanties ou principes constitutionnels et sans préjudice des normes législatives qui régissent actuellement l'emploi des langues. Le Royaume de Belgique déclare que la notion de minorité nationale sera définie par la conférence interministérielle de politique étrangère.*”

Of de Interministeriële Conferentie voor Buitenlands Beleid ooit in die opdracht slaagt blijft, vooral gelet op vorige ervaringen, een open vraag. België heeft het Raamverdrag nog niet geratificeerd en volgens het Belgische grondwettelijk recht is dit een zgn. „gemengd verdrag” omdat het bepalingen bevat betreffende materies waarvoor zowel de federale overheid als de Gemeenschappen bevoegd zijn.

Indien de drie Belgische Gemeenschappen het niet eens kunnen worden over de omschrijving van wat een „nationale minderheid” in België precies is kan men de ratificatie best vergeten tenzij men het delicate evenwicht in de Belgische staatsstructuur op de helling wil zetten en aldus een mogelijke secessie in de hand werken.

Het ware allicht beter de huidige Belgische verklaring bij het Raamverdrag te vervangen door een die geïnspireerd is door de Duitse.⁴ Die zou aldus kunnen luiden:

- *Vermits vermits het Raamverdrag het begrip „Nationale Minderheid” niet definieert moet elke verdragsluitende partij zelf uitmaken of er op haar grondgebied een groep of groepen zijn waarop, na ratificatie, het verdrag toepasselijk zal zijn;*
- *In België komt slechts de Duitstalige Gemeenschap als nationale minderheid in de zin van het Raamverdrag in aanmerking.*

De Duitstalige minderheid in België is waarschijnlijk zowat de best beschermde van Europa. Ook mevrouw Nabholz-Haidegger gaf dit grif toe. De bedoelde Belgisch verklaring kan bij de ratificatie voor alle zekerheid worden aangevuld naar het model van deze m.b.t. het officiële taalgebruik tussen burger en overheid die Zwitserland heeft neergelegd.⁵

⁴ Zie kader.

⁵ Zie hoger alsmede kader.

* Theo L.R. Lansloot was de Belgisch ambassadeur bij de Raad van Europa van 1994 tot 1996.